

د افغانستان د بڼوالی د پرمختیا ملي موسسه د بڼوالی د خصوصي سکتور د پرمختگ حمایه کول

نيماتود

په: انډو، د زرعتي کونفراتسونو شمیر، بادم باغ، کابل، افغانستان
ایمیل: info@afghanistanhorticulture.org
وېب: www.afghanistanhorticulture.org
د اړیکې شمېره: ۰۲۲ ۲۳۲ ۲۰۲ (۰) ۹۳+

دا پروگرام د اروپایي ټولني لخوا تمویلېږي.

مخنیوی :

کم تر کمه څلور کاله زراعتي تناوب په نظر کېښی و نیول شی او هغه غلی دانی و کرل شی چه د نيماتود په مقابل کې په مناسبه اندازه مقاومې وی لکه باجره او جعفری گل دغه نباتات له ځان نه یو ډول کیمیاوی مواد تولیدوی چی د نيماتود لپاره زهرجن دی. دکمپوست او حیوانی سری استعمال د ۴ څخه در ۵ ټوپوری په یو جریب ځمکه کې. د نيماتود څخه دپاکو بوټواخستل او کینډنول کوم چی د باوری (تهدیقي) قوریو څخه اخستل شوی وي. د نيماتود دخپریدو مخنیوی، دباغ دککړی برخسی څخه د نباتاتو او خاوری دلېریدو مخنیوی. داوبخور په وخت کې داوبو دحرکت مخنیوی وکړی البته داوبخور اوبو چی په نيماتود دککړو نباتاتو دخاوشا څخه تیرېږی چی داهم نيماتود خپروی. مخکی لدی چی په باغ کې سامان او اسباب و کاروی ښه یی پاک او تعقیم یی کړی.

درینې غوټه کونکی نيماتو په نبات باندی ورسته دلابراتور له کتنې څخه

مقاومی وراثتی او نیله بوټی

- د نيماتود دتنظیم لپاره دمقاومو میوه لرونکو نیله بوټواستعمالول یوه ښه طریقه دی.
- دکلک زرومیو او بادامولپاره د Nemaguard نیله بوټی یوله مقاوم نیله بوټوله جملی څخه دی چه د نيماتود په مقابل کې مقاومت لری
- فریدم (Freedom) دانگورولپاره یو مناسب نیله بوټی دی دغه نیله بوټی دانگورودنیلی غوټه کونکی نیما تود په مقابل کېنی مقاوم نیله بوټی دی
- دنارنج باب کورنی لپاره ښه نیله بوټی چه د نيماتود په مقابل کېنی مقاوم دی عبارت دی له ترایر Troyer او تراوی فولیپټ Trifoliolate دی.
- دمایروبالان ۲۹ سی (Myrobalan 29C) دبادامو، زردالو او الولپاره یو ښه نیله بوټی دی چه دپوینکی او غوټه کونکی نيماتود په مقابل کېنی مقاومت لری.
- مازرد (Mazzard) دغه نیله بوټی دگیلاسو لپاره یوانتخابی نیله بوټی دی چه دپوینکی امراضو او ودنیلی غوټه کونکی نيماتود په مقابل کېنی مقاوم نیله بوټی دی
- دبهی لپاره ښه مقاوم نیله بوټی (Quince Adams)
- 332 آدمو ۳۳۲ د نيماتود په مقابل کېنی مقاوم نیله بوټی دی پلسن ۱۱۰۳ (Paulsen 1103) او هارمونی (Hormony) یوله ډیرو ښه مقاوم نیله بوټوله جملی څخه دی چه نیله غوټه کونکی نيماتو داو نورو تیریکونکونو چی د نيماتود (Meloidogyne) دی په مقابل کېنی مقاوم نیله بوټی دی.

آفت وژونکی (نيماتود وژونکی)

- 1- Furadan (carboruran) یوه سیسټمیک نيماتود وژونکی او حشره وژونکی، دانه دار دوا دی چه په ځمکه کېښی شیندل کېږی ددغه آفت او نورو حشرو دمرگ سبب گرځی
- 2- Carbamate یو سیسټمیک آفت وژونکی درمل دی اندازه یی باید مخکی داستعمال څخه یی لیبل ته رجوع وکړی.

دصحتمندو تصدیقي نباتی موادو په اړه دافغانستان دنیا لگیو روزونکو ملی مؤسسې (انگو) معلومات

څرنگه چی دافغانستان دنیا لگیو روزونکو ملی مؤسسه تقریباً په ټول هیواد کې فعالیت لری او خپلی ټولی چاری یی دصحتمندو، خپل اصل اونسلسره سمو نباتی موادو په تولید باندی راڅرخی وی ترڅو خپلو غړو ته دصحتمند نباتی مواد برابر کړی چی ددی موخې لپاره دانگو تخنیکسی تیم د ANHDO/RI/SO1 په ملاتړ او دبادام باغ دنباتی تکنالوژی لابراتور او سواحوی کار کونکو سره په همغږی دصحتمندو نباتی موادو دتولید پخاطر ټولی چاری پرمخ بیایی..

تشریح :

پرازیتی نيماتود گرد مايکروسکوپي چينجی دی چی په خارو کبسی ژوند کوی، دنباتاتو په رینبو او انساجو حمله کوی. دوی دنبات دحجرو دسوری کولو په صورت کبسی دحجرو دداخلی برخو دزیخلو پواسطه تغذیه کیږی چی نوموړی تغذیه دخولی دیوی برخي پواسطه چی دستایلیت په نوم یادېږی ترسره کیږی. دپرازیتی نيماتود اکثر آخونو عی یی دباغونو په خاورو کبسی پیدا کیږی. چه دهغوله جملی درینبی ټپ جوړونکی او درینبندغوټه کونکی نيماتود په اړه یومهم فکتور چی په پام کی نیول کیږی هغه دادی چی دنبات وده محدودوی. خنجر لرونکی نيماتود دنبات وده بطی کوی مگر دوپروس دانقلابونکی په توگه ډیر مهم دی. سنجاق ډوله ددغه نيماتود کوم تاثیر تر اوسه دگیلاسوپه ونوباندی ندی خپرل شوی او دکومی تشویش وربیماری سبب په سخت زړو میوه جاتو کبسی هم نه گرخی.

د آفت نښی:

دپرازیتی نيماتود نښی کومی چی ددی نيماتود له وجهی رامنځته کیږی یو ستونزمن کاردی ترڅو تشخیص شی او ددی نښوپه بنیاد ددی ناروغی پیژندل هم اسانه کار ندی.

دنبات غیرمنظله وده، په رینبواندی ټپونه، دنبات کمزوری کیدل، غیری نورماله بڼه، دودی دریدل او بی رنگه کیدل (دبعضی ویروسی ناروغیو نښو ته ورته وی) خنای، زخمی غوټی لرونکی نیلی، دزیاتو فرعی نیل و تولید کمزوری روغتیایی وده، درینبو کمزوری جوړښت ددی آفت دښو څخه دی.

هغه نښی چی دنبات درینبو دبرخی څخه پورته دنبات په نورو برخو کی ددی نيماتود دککړتیا په صورت کی تشخیص کیږی لکه دنبات مړوی کیدل دورخی په گرمه برخه کبسی سره لدی چی ځمکه مرطوبه اونمجنه وی، نبات خپل قوت دلاسه ورکول، دپانو ژپیدل، نبات داسی معلومیږی لکه اوبو ته چی اړتیا لری یعنی لکه نبات چی تړی وی او یا هم لکه نبات ته چی په پوره اندازه غذایی مواد نه وی رسیدلی. په نبات کی دکوچنی میوی او پانی تولیدیدل او هم کیداشی هغه نبات چی په زیات اندازه په دی نيماتود ککړ وی د فصل په لومړی ورځو کبسی وچ او لښخه لارشی.

د نيماتود ستونزی دکراری کرنی په هکله:

هغه ونی چی په تکراری ډول کینبول شوی وی په دوامدار ډول دستونزو سره مخ کیږی، کومی ستونزی چی دبیا کرنی په صورت کی رامنځته کیږی ددی ستونزود علت پیدا کول ډیر ستونزمن کار دی ځکه دمایکرواورگانیزمونو موجودیت په خاوره کبسی د نيماتود دنمو او پراختیا لپاره کوم چی تکراری کرنه په صورت ترسره شوی وی ی ښه زمینه برابروی.

هغه نيماتود چی په مکرر ډول پورته ستونزو (تکراری کرنی) سره تړلوی هغه درینبی زخم کونکی نيماتود دی. درینبی زخمی کونکی نيماتود یو ډیر ویجاړونکی نيماتود وله جملی څخه دی، دغه نيماتود دنبات نیلی سوری کوی او دیوطفیلی په حیث دحجرو څخه کومی چی دتورو زخمونو په شکل ښکاره کیږی تغذیه کوی. نوموړی زخمو نه بکتريا او فنگسونو ته دا اجازه ورکو ترڅو ددی زخمو ن دلاری رینبو ته داخلی شی.

د نيماتود خپریدل:

داچی نيماتودونه خوځنده اجسام دی او اکثره دحرکت قابلیت لری خو دخپل ټول عمر په دوران کی په خاوره کی دیومترڅخه زیات حرکت نشی کولای. سره لدی چی نيماتودونه په خاوره کی ډیر کم حرکت لری خو دا پدی معنی ندی چی دا له یوی کروندی څخه بلی ته په چټگه توگه نشی خپریدلی.

زراعتی اسباب او همدارنگه په ختولپلی بوټان چی په نيماتود ککړ وی کروندی ته دداخلیدو په صورت کی ددی آفت دچټک خپریدو سبب گرخی. دسیلابونو دراوتلو او هم دکروندی دخړوبولوپه وخت کی کیدای شی چی نيماتود دلیری فاصلو پوری خپور شی.

د نيماتود دغه وړتیا چی دچاپیریال دناسمو شرایطو سره خپل خان عیارول دا نور هم ددوی خپریدل اسانوی، ددی لپاره چی وچ نيماتود دباد او نباتی پاتی شونو پواسطه کیدای شی چی له یوی لوی جغرافیوی سیمی څخه نورو سیموته انتقال شی، اوهم داسی انگیرل کیږی چی الوتونکی له یوه ځای نه بل ځای ته دالوتلو په وخت کی ددوی دالوتلو په سمت یا دلاری په اوږدو کی نيماتود خپروی.

په نبات باندی د نيماتود اثر:

نيماتودونه دنبات دټولو برخو څخه تغذیه کولی شی لکه رینبی، ساقی، پانی، گلان او حتی تخم. نيماتودونه په مختلفو طریقو دنباتاتو څخه تغذیه کوی مگر ټول نيماتودونه دیو ډول خاصی نیزه یی خولی څخه چی دستایلیت ورته وایی استفاده کوی. ډیر پرازیتی نيماتودونه دنبات دنیلو څخه تغذیه کوی، دتغذی په وخت کی دنبات درینبو سیستم زیانمنوی چی دنبات داوبو او غذا اخستلو توانایی راکموی. دنبات دنیلی سیستم زیانمنیدل، نورو ناروغیو عاملینو (فتو جن) ته هم موقع ورکوی ترڅو دنبات په نیلوباندی حمله وکړی او پدی ډول نبات لاپسی کمزوری کړی. دنبات دنودو څخه تغذیه کونکی نيماتود پواسطه دنبات انساجو ته دمستقیم زیان اړولو په صورت کی دنبات وده کمیدل، دنبات مختلفو برخو (ښاخونه، پانی، گلان، میوی او تنی) سوی شکل غوره کوی او دککړو نسجونو مړینه دنيماتود په ډول پوری تړلی وی.

نیاتی مواد:

یواخی نیله لرونکی نباتی مواد کیدای شی چی دنيماتود یرغل یوه ممکنه منبع وگرخی، دغه شان یرغل کونکی نيماتودونه دیوه ځای

څخه بل ځای ته دتلونکی داخلی پرازیتونو Endo Parasite پواسطه صورت نیسی دنيماتود دواړه قسمونه دنبات په رینبو کی اوسیدلای. او همدارنگه حلقه جوړونکی او خنجر لرونکی نيماتودونه چی اوږدی خنجر لرونکی خولی لری او دغه خوله چی دستایلیت په نامه یادېږی په رینبه کبسی نښاسی او په رینبو پوری خان نښلوی او کیدای شی چی دنبات درینبو سره یوځای له یو ځای څخه بل ځای ته انتقال شی.

خاوره:

خاوره داخسته کیدو یوه ډیره مهمه منبع گیل کیږی چی دغه اخته کیدنه په کرونده کی دپخوانیو کرل شویو نباتاتو په پاته شونی پوری اړه کوم چه په نيماتود باندی ککړوی، هرزه وابنه دنيماتود ښه میزبان کیدای شی.

ښایی دپورته نباتاتو ډولی څخه یی ځنی دنيماتود لپاره کوربه وی کوم نيماتود چی په کلک زړو میوو کی مشکلاتو سبب گرخی. دکلک زړو میوو په موجودیت کی به دنيماتود شمیر په چټکی سره زیاتېږی او په راتلونکی کی به دزیان سبب وگرخی.

په نيماتود ککړ بادام قمبری دکلون شمیره ۱۴۲

زیان رسونه:

نیله غوټه کونکی نيماتود معمولاً درینبی ډیر سوب سبب گرخی چه دبوغمی په نوم یادېږی چی دغه بوغمی دککړ نبات په رینبو باندی لیدل کیږی. په نبات باندی ددی نيماتود حمله په اسانۍ سره تشخیص کیدای شی. یوڅو بوټی دنیلی سره چی دناروغی علایم ولری وباسی په ډیر احتیاط سره دنیلو څخه یی خاوره لیری کړی او پریمینځی او نیلی دبوغمو په خاطر وپلټی. نيماتود دبوغموپه دننه کبسی انکشاف او تغذیه کوی چی ددغو بوغمواندازه په ځینو نباتاتو کی تر یوانچ پوری رسیری ولی په عادی حالت کبسی ډیری وری وی. دنیلی یارینبی (ټپ) کونکی نيماتود دادیو بل نوعی نيماتود څخه عبارت ددغه نيماتود داخسته کیدو علایم عین هغه نښی شی لکه دنیلی دغوټه کونکی نيماتود په شان. په نیله کی د واقعی ټپ معلومول ډیر ستونزمن کار دی ولی کیدای شی چه رینبه لنډی یا بدشکله پاتی شی، دټپ دمنبع پیژگه نور علایم ورباندی نه وی ولی دنښه تشخیص لپاره دخاوری اونیلو دنمونې په اخستلو او لابراتور ته په استولو کبسی دنيماتود دحملی دنوعی دمښتی نتیجی دمعلولو لپاره خان مطمین کړی.